

İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

THE OPINIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON EUROPEAN UNION

Betül BALKAR* Habib ÖZGAN**

ÖZET: *Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerinin Avrupa Birliği'ne (AB) ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın katılımcılarını Adana ilindeki 4 ilköğretim okulunda eğitim gören 124 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde küme örnekleme ve basit seçkisiz örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında soru formları ve mecazlarla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi ve nitel verilerin sayısallaştırılmasından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin Türkiye'nin AB'ye girmesini istediği ancak bu üyeliğin gerçekleşmeyeceğini düşündükleri tespit edilmiştir. Öğrenciler Türkiye'nin AB üyesi olmasının çözeceği en büyük sorunun işsizlik sorunu olduğunu ve Türkiye'nin üyeliği önündeki en büyük engelin ise ülke ekonomisinin iyi olmaması olduğunu düşünmektedirler. Öğrenciler Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesine gönderme yaparak, AB'yi en çok kuyruk kavramına benzetmişlerdir. Araştırmanın bulgularına dayanarak, öğrencilerin AB konusunda daha bilinçli olmaları için ders kitaplarında AB'ye daha kapsamlı yer verilmesi ve radyo, televizyon programlarında öğrencilere yönelik programların yapılması önerilmektedir.*

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Türkiye, ilköğretim okulları, öğrenci*

*Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, b.balkar@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ozgan@gantep.edu.tr

ABSTRACT: *The aim of this research is to determine the opinions of 8th grade students on the European Union (EU). The participants of the research consist of 124 8th grade students at 4 primary schools in Adana province. In order to choose the participants, cluster sampling and random sampling methods have been used in this study. Besides these, question forms and metaphor method have been used to collect data. In the analysis of the qualitative data, quantifying of the qualitative data and content analysis have been used. The results of the study have revealed that the students want EU membership of Turkey; however, they think that this membership will not happen. Furthermore, it has been found out that the students think that the most important problem which can be solved by EU membership of Turkey is unemployment, and the biggest difficulty for membership is bad country economy. Furthermore, the students have used queue metaphor mostly to refer to Turkey's long membership process. Based on the findings of the study, it is suggested that more information about EU should be included in course books, in radio and TV programs for students, which will raise their consciousness on EU.*

Key Words: *European Union, Turkey, secondary schools, student*

GİRİŞ

Türkiye Avrupa Birliği üyelik sürecinde birçok alanda olduğu gibi, eğitim alanında AB standartlarına uyum sağlayabilmek için çalışmalar yapmakta ve gerekli olan yasal düzenlemeleri yerine getirmektedir. AB üyelik sürecinde, Türkiye'nin sahip olduğu demografik dinamikler ve potansiyel ile birlikte, eğitimin verimliliğinin ve etkinliğinin artacağı düşünülmektedir. Türk özel sektörünün dünya ekonomisine uyum sağlamasıyla birlikte meydana gelen dönüşüm, AB müzakere sürecinde “yaratıcı yıkım” (s.1) haline gelecektir. Yaratıcı yıkım sürecinin Türk eğitim sistemi için doğurduğu öncelikler doğrultusunda, Türk eğitim sisteminin yeni bilgi ve becerilere ve bu becerilerin geliştirilmesine yönelik bir eğitim politikası geliştirmesi gerekmektedir (Sevinç, Songülen & Fazlıoğlu, 2006).

Türkiye'nin eğitim alanındaki durumunu gösteren veriler AB ülkeleri ile kıyaslandığında, söz konusu bu uyum ve iyileştirme çalışmalarının yapılması gerekliliği daha net görülmektedir. Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) 2008 yılı verilerine göre, 5 ile 14 yaş arasındaki çocukların eğitime katılma oranları AB ülkelerinde (OECD göstergelerinde bulunan AB ülkeleri) % 99 iken; Türkiye'de % 82,9'dur. OECD (2004) verilerine göre, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin, öğretim kadrosuna oranı AB ülkelerinde 14,9 iken; Türkiye'de 27,5'dir. Türkiye'nin ilköğretim düzeyindeki niceliksel durumundan örnekler sunan bu göstergeler, AB standartlarına ulaşabilmek için yapılan çalışmaların süreklilik göstermesi gerektiğine ve gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Türkiye'deki zorunlu eğitimin AB üye ülkelerindeki zorunlu eğitim ile benzerlik taşıdığı noktalar da bulunmaktadır. AB üye ülkelerinde ve Türkiye'de zorunlu eğitimin genel amacı, “öğrencilere genel kültür vermek ve öğrencileri üst

öğrenime veya çalışma alanlarına hazırlamaktır” (Gültekin, 1998, s.85). Bu bağlamda, AB üye ülkelerinde ve Türkiye’de eğitimin genel amacının aynı olduğu söylenebilir. Öğretim programı açısından da hem AB ülkelerinde hem de Türkiye’de ortak ve seçmeli dersler öğretim programlarında yer almaktadır. AB ülkelerinde ilköğretim düzeyinde haftalık ders saati 17 ile 30 saat arasında değişirken; Türkiye’de de bu süre 30 saattir. Zorunlu eğitim düzeyinde, AB üye ülkeleri ve Türkiye’nin farklılaştığı konulardan biri yönlendirme konusudur. AB ülkelerinde yönlendirme, zorunlu eğitim kapsamında yürütülen bir süreç niteliğinde gerçekleşmektedir. Türkiye’de ise 8. sınıfın ikinci yarısında ağırlık kazanan ve “Okul Rehberlik Hizmetleri Servisi”nin yürüttüğü; rehberlik hizmeti ve ortaöğretime geçişte okul, program ve meslekler konusunda bilgi vermeyi kapsayan bir yönlendirme hizmeti verilmektedir. AB ülkelerinin yönlendirme konusunda Türkiye’den daha başarılı oldukları görülmektedir (Gültekin, 1998).

AB eğitim politikasının temel amacının; üye ülkeler arasında işbirliğini sağlamak, Avrupalılık bilincini aşlamak ve bu süreçte öğrenci ve öğretmenleri eğitmek olduğu söylenebilir. Üye ülkelerin ulusal eğitim sistemlerini bütünleştirmeleri değil, Avrupa’nın geleceği açısından uyumlaştırmaları uygun görülmektedir (Tuzcu, 2002). Yani, üye ülkelerden ulusal özelliklerine göre yapılandırdıkları eğitim politikalarını uyumlaştırmaları istenmektedir (Tuzcu, 2005).

Avrupa Birliği beklentileri çerçevesinde, üye ve aday devletlerin eğitim politikalarında Avrupa boyutu oluşturmaları beklenmektedir (Aslan ve Gökaya, 2004). Bu boyutun oluşturulabilmesi için, eğitim politikalarının ve uygulamalarının bu doğrultuda hazırlanması gerekmektedir. AB oluşumu kapsamında, demokratik katılım bir eğitim politikası gerektirdiği için, AB’nin okullarda zorunlu bir konu olmasının beklendiği belirtilmektedir (Walkenhorst, 2006). Bu doğrultuda okullardaki eğitim uygulamaları, öğrencilerin Avrupa ve AB konusunda bilgili ve bilinçli olmasına hizmet edecek şekilde yapılandırılmalıdır.

Sadece Türkiye değil, AB üyelik sürecinden geçmiş olan ülkeler hatta üye olan ülkeler de, eğitim konusundaki AB uygulamalarına uyum sağlamaya yönelik çalışmalar ve geçlerinin AB’ye ilişkin bilgilerini yoklamaya yönelik araştırmalar yapmaktadırlar. Yunanistan eğitim politikaları çerçevesinde, ilköğretim ve ortaöğretimdeki AB eğitim programlarına katılımı teşvik etmek için, geniş çapta etkinlikler geliştirmiştir ve geliştirmeye devam etmektedir (Diamantopoulou, 2006). Walkenhorst (2006), 15-24 yaş arasında bulunan Alman gençliğinin AB vatandaşlık haklarına ilişkin bilgilerinin düşük olduğunu belirtmiştir.

“Türkiye, Avrupa Birliğine girme süreci içerisinde eğitim sistemine ilişkin sorunlarını çözebilirse, Avrupa ülkeleri ile eğitim alanında uyum sağlanmış ve sistemler arası iletişim ve işbirliğine uygun bir zemin hazırlanmış olacaktır” (Gedikoglu, 2005, s.70). Türkiye’nin eğitim konusunda istenen kriterleri

sağlayabilmesi için sadece sistemde değişiklikler yapılması değil, eğitim sistemi içindeki öğrencilerin Avrupa'ya ve AB'ye yönelik görüş açılarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Avrupa'ya ve AB'ye yönelik doğru bir bakış açısı ise, kuşkusuz eğitim yoluyla kazandırılabilir.

Bu nedenle, özellikle ilköğretim kademesindeki öğrencilerin AB ve değerleri hakkında doğru bir imaja sahip olmasını sağlamak, istenilen sistemin oluşturulması adına ileriye dönük önemli bir yatırım olacaktır. Bunun için ise, öncelikle öğrencilerin AB'ye ilişkin farkındalıklarının ne düzeyde olduğunun ve yanlış ya da eksik bildikleri hususların neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde öğrencilerin ve dolayısıyla toplumdaki bireylerin, AB ve kriterleri hakkında daha duyarlı davranmasını sağlayabilecek bir eğitim-öğretim sisteminin yapılandırılması ve yönetimi gerçekleştirilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerinin Avrupa Birliği hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada bu temel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim öğrencileri Türkiye'nin AB üyesi olmasını istemekte midirler?
2. İlköğretim öğrencileri Türkiye'nin AB üyesi olabileceğine inanmakta mıdır?
3. İlköğretim öğrencileri Türkiye'nin AB üyesi olması durumunda nelerin değişeceğini düşünmektedirler?
4. İlköğretim öğrencileri Türkiye'nin AB üyesi olması yolundaki engellerin neler olduğunu düşünmektedirler?
5. İlköğretim öğrencileri AB üyeliğinin Türkiye için yararlı mı yararsız mı olacağını düşünmektedirler?
6. İlköğretim öğrencilerinin AB'ye ilişkin genel görüşleri nedir?

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Adana ilindeki 4 devlet okulunda eğitim gören, 124 ilköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde küme örnekleme ve basit seçkisiz örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın yapıldığı 4 ilköğretim okulu basit seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Örnekleme dâhil edilecek sınıfların seçiminde, her bir okul için ayrı küme örnekleme yapılmış ve 6 tane sekizinci sınıf seçilmiştir. Sınıflardan araştırmaya dâhil edilecek öğrencilerin seçimi için ise, basit seçkisiz örnekleme yapılmış ve 124 sekizinci sınıf öğrencisi belirlenmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı okullar devlet okuludur. Okullardaki sınıflarda mevcut öğrenci sayısı 32 ile 40 arasında değişmektedir. Okulların çevresinde öğrencilerin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek bar ya da kahvehane bulunmamaktadır. Okullar ana caddelerden uzaktır ve yerleşim birimlerinde çevrelenmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Bilgiler

		N	%
Cinsiyet	Kız	53	% 42,74
	Erkek	71	% 57,26
Anne Mesleği	Ev Hanımı	53	% 42,74
	Memur	40	% 32,26
	Serbest meslek	31	% 25
Baba mesleği	Memur	62	% 50
	Esnaf	34	% 27,42
	İşçi	28	% 22,58
Anne eğitim düzeyi	Üniversite	28	% 22,58
	Lise	47	% 37,90
	Ortaokul	37	% 29,84
	İlkokul	12	% 9,68
Baba eğitim düzeyi	Üniversite	28	% 22,58
	Lise	65	% 52,42
	Ortaokul	20	% 16,13
	İlkokul	11	% 8,87
Ailenin aylık gelir durumu	100-450	9	% 7,26
	451-900	34	% 27,42
	901-1250	39	% 31,45
	1251 ve üzeri	42	% 33,87

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak iki adet soru formu kullanılmıştır. Öğrencilerin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 3 kapalı 2 açık uçlu sorunun yazılı olduğu formlar kullanılmıştır. Öğrencilerin AB hakkındaki genel görüşleri ise mecazlar yoluyla belirlenmiştir. Bu amaçla üzerinde "Avrupa Birliği'ni bir nesne, bir hayvan, bir şekil ya da bir canlıya benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz? Neden?" sorusunun yazılı olduğu formlar kullanılmıştır.

Soru Formlarının Oluşturulma Süreci

Soru formlarının hazırlanma sürecinde, araştırmada yanıtı alınmak istenen sorular öğrencilerin anlayacağı bir dille ifade edilerek yazılmaya çalışılmıştır. Soruların öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğinin sağlanması için, öncelikle ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan bir Türkçe öğretmenine sorular gösterilmiş ve soruların sorulma biçimlerinde gerekli sadeleştirmeler yapılmıştır. Gerekli düzeltmelerin yapılmasının ardından, ilköğretim 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören iki öğrencinin katılımı ile araştırmada kullanılan iki soru formunun uygulandığı bir pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada öğrencilerin soruları anlamakta ve cevaplandırmakta zorluk çekmedikleri ve soruları istenen şekilde yanıtlayabildikleri görülmüştür. Pilot uygulamanın yapıldığı 2 öğrenciden elde edilen veriler, veri toplama sürecinin homojenliğini bozmama adına analiz sürecine dâhil edilmemiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada, öğrencilerin AB ve Türkiye'nin AB üyelik süreci hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlandığından, araştırma öncesinde öğrencilere AB hakkında hiçbir bilgilendirici konuşma yapılmamıştır. Araştırma dört farklı okulda gerçekleştirilmiştir. Aynı okulda öğrenim gören katılımcı öğrencilerden verilerin elde edilmesi sürecinde, öğrencilerin aynı sınıfta bir araya gelmesi sağlanmıştır. Öğrencilerin aynı sınıfta toplanmasının nedeni, hem araştırma sürecinde kolaylık sağlamak hem de veri toplama sürecinin en azından araştırmanın yapıldığı aynı okul için homojen olmasını sağlamaktır.

Araştırmanın yapıldığı dört okulun ikisinde bu tür bir uygulama yapılmıştır. Çünkü araştırmanın yapıldığı iki okulda birer sekizinci sınıf araştırmaya dâhil olduğundan, bu uygulamaya gerek kalmamıştır. Ancak, araştırmanın yapıldığı diğer iki okulda ikişer sekizinci sınıf araştırmaya dâhil olduğundan, bu okullarda bu tür bir uygulamanın yapılması tercih edilmiştir.

Veri toplama sürecinin başlangıcında, öğrencilere sözlü olarak kendilerine dağıtılan formların hangi amaçla dağıtıldığı hakkında bilgi verilmiş ve bu formları nasıl cevaplayacakları hakkında da yönerge sunulmuştur.

Öğrencilere önceliklere beş görüşme sorusunun yazılı olduğu soru formu dağıtılmıştır. Öğrencilerin formu cevaplama süresi konusunda bir kısıtlama yapılmamıştır. Öğrencilerin hepsinin, ilk formu cevaplandırıp teslim etmesinden sonra, AB'yi bir nesne, bir hayvan, bir şekil ya da bir canlıya benzetmelerinin istendiği ikinci form dağıtılmıştır. Bu formun cevaplandırılması sürecinde de, öğrencilere düşünme imkanının verilmesi için, cevaplandırma süresinde bir kısıtlama yapılmamıştır. Araştırmanın yapıldığı okullarda, ilk formun cevaplandırılma süresi yaklaşık 20 ile 40 dakika arasında sürmüştür. İkinci form ise, 15 ile 30 dakika arasında cevaplandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizinden ve nitel verilerin sayısal analizinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 5 araştırma sorusunun yazılı olduğu formlara verdikleri cevapların analizinde, analiz birimi olarak cümleler belirlenmiştir. Böylece benzer içerikteki cevaplar birleştirilerek cümleler kodlanmıştır. Verilerin analizinde ve yorumlanmasında benzer cevapları veren öğrenci sayısı ve yüzdeleri kullanılmıştır. Öğrencilerden mecazlar yoluyla elde edilen verilerin analizinde de, aynı mecazların öğrenciler tarafından kullanılma sıklığı ve yüzdelerinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin mecazları kullanma nedenlerine ilişkin kurdukları cümleler de içerik analizine tabi tutulmuş ve söz konusu nedenler de kullanılma sıklığı belirtilmeden mecazlarla birlikte listelenmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmada iç geçerliği sağlamak için; formlarda yer alan sorulara, araştırma verilerine ve yorumlarına ilişkin uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca iç geçerliği sağlamaya yönelik, katılımcıların % 24,2'sine (30 öğrenci), verilerin analizinden sonra, ulaşılan sonuçlar ve yapılan yorumlar gösterilerek, katılımcı teyidi sağlanmıştır. Dış geçerlik için, öğrencilerin görüş bildirdiği cümlelerden örnekler sunulmuştur. İç güvenirligi sağlamak için, bir uzmandan tutarlık incelemesi yapılması istenmiş ve analiz yaklaşımlarının tutarlı olduğu ve ulaşılan sonuçlarla veriler arasında kurulan ilişkilerin tutarlı olduğu saptanmıştır. Dış güvenirligi sağlamak için ise, araştırmada elde edilen ham veriler ve bu veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve yapılan yorumlar, alan uzmanına teyit incelemesi için sunulmuş ve alan uzmanının teyidi alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Öğrencilerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin araştırma sorularına verdikleri cevaplar ve bu cevapların verilme sayıları ile yüzdeleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Görüşme Sorularına Verdikleri Yanıtlar ve Yanıtların Verilme Sıklıkları ile Yüzdeleri

Sorular	Cevaplar	N	%	Toplam
Türkiye AB'ye girmeli mi?	Evet	74	% 59,68	124
	Hayır	50	% 40,32	% 100
Türkiye AB'ye girebilecek mi?	Evet	47	% 37,90	124
	Hayır	77	% 62,10	% 100
Türkiye'nin AB'ye girmesi neleri değiştirecek?	İşsizlik sorunu çözülecek.	51	% 41,13	
	Daha demokratik bir ülkede yaşayacağız.	10	% 8,06	
	Daha rahat seyahat edebileceğiz.	12	% 9,68	124
	Daha modern bir ülke olacağız.	13	% 10,48	% 100
	Ülke ekonomisi daha iyi bir düzeye gelecek.	22	% 17,74	
	Ahlaki değerlerimizi kaybedebiliriz. Gelenek ve göreneklerimizi kaybedebiliriz.	12 4	% 9,68 % 3,22	
Neden AB'ye giremiyoruz?	Ekonomimiz iyi durumda değil.	64	% 51,61	124
	Nüfusumuz çok fazla.	26	% 20,97	% 100
	AB ülkelerinin bize karşı ön yargısı var.	16	% 12,90	
	Yeterince modern ve gelişmiş değiliz.	18	% 14,52	
AB'ye girmek Türkiye için yararlı mı yararlı mı yararlı mı?	Yararlı	82	% 66,13	124
	Yararsız	42	% 33,87	% 100

Öğrencilerin % 59,68'i Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu doğrultuda görüşe sahip olmasına rağmen, sadece % 37,90'u Türkiye'nin AB'ye girebileceğine inanmaktadır.

Öğrencilerin % 66,13'ü AB'nin Türkiye için yararlı olacağını düşünürken, % 59,68'i AB'ye girmenin gerekliliğini söylemiştir. Bu iki veri arasındaki % 6,45'lik oran, öğrencilerin bir bölümünün AB'nin Türkiye için sağlayacağı yararların başka şekillerde de elde edilebileceğini düşündüklerini gösterebilir.

Öğrencilerin % 41,13'ü Türkiye AB'ye girdiği takdirde, işsizlik sorununun çözüleceğini düşünmektedir. Bu bulgu aynı zamanda öğrencilerin işsizlik sorununu, Türkiye'nin en önemli sorunu olarak gördüklerini de gösterebilir. Türkiye'nin AB'ye kabul edilmesiyle nelerin değişeceği konusunda, öğrencilerin en fazla belirttiği durumlar arasında ikinci sırayı % 17,74 ile ülke ekonomisinin daha iyi bir

düzeğe geleceği yer almaktadır. İşsizlik ve ekonomi kavramlarının birbiriyle ilişkili olduğu düşünöldüğünde, öğrencilerin ekonomi konusundaki farkındalıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin % 87,09'u Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda olacaklar konusunda ileriye dönük olumlu tablolar çizmişlerdir. % 12,9'u ise olumsuz tahminler de bulunmuştur. Bu bulgular, öğrencilerin AB'nin Türkiye için yararlı olacağını düşündüklerini göstermektedir. Öğrencilerin % 87,09'unun AB'nin Türkiye açısından yararlı getirilerinden bahsetmesine rağmen, AB'ye girmenin Türkiye için yararlı olacağını doğrudan belirten öğrencilerin oranı % 66,13'dür. Oranlardaki bu fark, öğrencilerin bu konuda bilinçsiz olmasından kaynaklanabileceği gibi, yararlı veya yararlı nitelendirmesini yaparken ileriye dönük olumlu ve olumsuz birçok senaryoyu birlikte hesaba katmalarından da kaynaklanabilir. Çünkü araştırmaya katılan öğrencilere, kendilerine yöneltilen açık uçlu sorulara akıllarına ilk gelen cevabı yazmaları istenmiştir. Bu açıdan öğrencilerin seçenekli sorularda (evet-hayır, yararlı-yararlı) daha bütöncöl bir değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Öğrencilerin % 51,61'i Türkiye'nin AB'ye girmesinin önündeki en büyük engelin ülke ekonomisinin iyi olmaması olduğunu düşünmektedir. Ülke nüfusunun fazla olması ise, % 20,97'lik bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. Öğrenciler Türkiye'nin AB'ye kabul edilmesi durumunda nelerin değişeceği sorusuna da, birinci sırada işsizlik sorununun çözüleceği ve ikinci sırada ülke ekonomisinin daha iyi bir düzeğe geleceği yanıtlarını vermişlerdi. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin Türkiye'nin mevcut sorunlarının AB'ye girildiği takdirde çözüleceğine inandıklarını göstermektedir.

Öğrencilerin % 87,1'i Türkiye'nin AB'ye kabul edilmemesinin nedenlerinin Türkiye'den kaynaklandığını belirten nitelikte cevaplar vermiştir. % 12,90'ı ise kabul edilmeme nedenlerini Avrupa ülkelerinin ön yargısına bağlamıştır.

Öğrencilerin Avrupa Birliği'ni Tanımlamak İçin Kullandıkları Benzetmeler

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “Avrupa Birliği'ni bir nesne, bir hayvan, bir şekil ya da bir canlıya benzetmenizi istesem neye benzetirsiniz? Neden?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve mecazların kullanım sıklığı ile yüzdeleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Avrupa Birliği'ne Yönelik Yaptıkları Benzetmeler ve Nedenleri

Benzetilen Kavram	Benzetme Nedenleri	Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi
Büyük bir Şato*	Çünkü; AB'ye girmek zenginliğe kavuşmak demek. Sadece seçilenler ve ekonomisi iyi olan ülkeler AB'ye girebiliyor. AB deyince akluma zenginlik ve gösteriş geliyor.	22 % 17,74
Doktor	Çünkü; AB Türkiye'nin şikayetlerine ve eksikliklerine derman olabilir. AB Türkiye'nin iyileşmesini sağlayacak.	28 % 22,58
Kuyruk	Çünkü; Sırada bekliyoruz ama bir türlü sıra gelmiyor. Sürekli beklemedeyiz. Birçok ülke girmek için sırada bekliyor.	34 % 27,42
Yangın Merdiveni	Çünkü; Zor durumdan kurtuluş yolu olarak görüyoruz. Ama ortada yangın yok. Yolu uzatıyoruz. Daha modern ve refah bir ülke olmak için, asansörü kullanacağımız yerde yangın merdivenini kullanıyoruz.	6 % 4,84
Fondöten	Çünkü; Avrupa'nın çirkin yüzünü saklıyor. Avrupa'yı medeni gibi gösteriyor.	11 % 8,87
Güneş	Çünkü; AB bizi birçok konuda gelişmemiz için aydınlatıyor.	8 % 6,45
Kalpazan	Çünkü; Sahte medeniyet ile bizi oyalıyor. Sürekli bizi kandırmaya ve oyalamaya çalışıyor.	11 % 8,87
Kutup Yıldızı	Çünkü; Çağdaşlık yolunda doğru yolu bulmamızı sağlıyor. Bize öncülük, yol göstericilik yapıyor.	4 % 3,22

*Şato yerine saray kelimesini kullanan öğrenciler de olmuştur.

Araştırmaya katılan öğrenciler AB için büyük bir şato, doktor, kuyruk, yangın merdiveni, fondöten, güneş, kalpazan ve kutup yıldızı benzetmelerini kullanmışlardır.

Öğrencilerin % 27, 42'si Avrupa Birliğini "kuyruğa" benzeterek, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş ve uyum sürecinin uzun sürmesine dikkat çekmiştir. Öğrenciler tarafından AB'ye yönelik en fazla yapılan benzetmenin "kuyruk" olması, öğrencilerin AB'nin işlevlerinden ziyade giriş sürecinin uzun sürmesine odaklandığını göstermektedir. Bu bulgu doğrultusunda, giriş ve uyum sürecinin AB'ye girme nedenlerini ve AB'nin işlevlerini gölgelediği yorumu yapılabilir.

Öğrencilerin % 22,58'i AB'yi doktora benzetmiştir. AB'nin öğrenciler tarafından doktor olarak görülmesi, öğrencilerin Türkiye'deki mevcut şartlarda eksiklikler ve yanlışlıklar görmesinden kaynaklandığı söylenebilir. AB öğrenciler tarafından mevcut eksikliklerin ve yanlışlıkların gidericisi olarak görülmektedir.

Öğrencilerin % 17,74'ü AB'yi büyük bir şatoya benzeterek, AB'nin ekonomik getirilerine dikkat çekmiştir. AB için şato benzetmesini kullanan öğrenciler Avrupa Birliği'ne girmenin ekonomik yönden refaha kavuşmakla eş anlamlı olduğunu düşünmektedirler. Bu benzetmeyi kullanan öğrenciler aynı zamanda, AB üyesi olabilmek için seçilme gerekliliğine de vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin seçilme durumuna vurgu yapmasının nedeni de, Türkiye'nin uzun süredir AB giriş sürecinde olması olabilir.

Öğrenciler tarafından kullanılan 8 benzetmenin 4'ünün (büyük şato, doktor, güneş ve kutup yıldızı) AB'ye yönelik olumlu görüşler bildirdiği söylenebilir. Kullanılan 2 benzetme (fondöten ve kalpazan) olumsuz görüş bildirirken; 2 benzetmenin (kuyruk ve yangın merdiveni) ise ne olumlu ne de olumsuz görüş bildirdiği söylenebilir. Yangın merdiveni benzetmesi olumlu bir benzetme olarak görünse de, öğrencilerin bu kavramı kullanma nedenlerine bakıldığında, tam olarak olumlu ya da olumsuz bir anlam bildirmediği görülmektedir.

Olumlu benzetmeler yapan öğrenciler, toplam öğrenci sayısının % 49,99'unu oluşturmaktadır. Olumsuz benzetme yapan öğrenciler, toplam öğrenci sayısının % 17, 74'ünü oluştururken; öğrencilerin % 32,26'sı olumlu ya da olumsuz anlam belirten benzetmeler kullanmamıştır. Bu bulgular doğrultusunda, öğrencilerin çoğunluğunun AB hakkında olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtların ve yaptıkları benzetmelerin birbiriyle tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kapalı ve açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar ve AB hakkında yaptıkları benzetmelere ait veriler birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin ağırlıklı olarak AB'ye ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin AB'ye ilişkin olumlu görüşleri olmasına rağmen, giriş sürecinin uzun sürmesi ve kabul edilme konusunda olumsuz görüşlere sahiptirler.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 59,68'i Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiğini düşünmektedir. Buna rağmen sadece % 37,90'ı Türkiye'nin AB'ye girebileceğine inanmaktadır. Akpınar (2006) çalışmasında araştırmanın bulgularına paralel olarak, öğrencilerin % 74,4'ünün Türkiye'nin AB'ye girmesi gerektiği yönünde görüş bildirdiğini buna rağmen öğrencilerin % 59,7'sinin Türkiye'nin AB'ye giremeyeceği yönünde görüş bildirdiğini tespit etmiştir. İlköğretim öğrencileri AB üyeliğini bir gereklilik olarak görmekte ancak Türkiye'nin AB üyesi olabileceğine aynı derecede inanmamaktadırlar. Öğrencilerin bu yönde bir fikre sahip olmasında, Türkiye'nin uzun süren AB üyelik süreci etkili olabileceği gibi, AB ve özellikleri ile ilgili edindikleri bilgilerin Türkiye'nin özelliklerine ve mevcut durumuna uygun olmaması da etkili olabilir. Araştırmanın bu sonucunun, öğrencilerin AB ile ilgili bilgilerinden ve bunun sonucunda oluşturdukları AB imajından kaynaklandığı düşünüldüğünde, eğitim-öğretim sürecinde AB konusunun daha detaylı ve güncel bir şekilde ele alınmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Samur (2007) araştırmasında AB'ye hayır diyen öğrencilerin oranının % 23,1 olduğunu ve muhtemel bir AB'ye üyelik referandumunda ne şekilde davranacakları konusunda da öğrencilerin % 63,6'sı evet cevabı vereceğini belirtmiştir. Bu bulgu da araştırmada tespit edilen öğrencilerin Türkiye'nin AB üyeliğine sıcak baktıkları bulgusunu desteklemektedir. Şen'in (2005) başkanlığında gerçekleştirilen Türk Gençliği Konuşuyor isimli araştırmada da, olası bir halk oylamasında öğrencilerin % 70,3'ü üyeliğe evet oyu atacaklarını belirtmiştir.

Araştırmada öğrencilerin % 66,13'ü AB'nin Türkiye için yararlı olacağını belirtmiştir. Şen'in (2005) başkanlığında gerçekleştirilen Türk Gençliği Konuşuyor araştırmasında da, öğrencilerin % 66,9'u AB üyeliğinin Türkiye için olumlu olacağını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda işsizlik sorununun çözüleceğini (% 41,13) düşünmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı, Uluslararası Ekonomik Göstergeler (2007) verilerine göre 53 ülkenin 2006 yılına ait istihdam/nüfus oranında Türkiye % 30,60'lık oranla sonuncu sırada yer almıştır. 2005 yılı kamu istihdamı sıralamasında ise, 52 ülke arasında % 13,73'lük oranla 33. sırada yer almıştır. 2006 yılına ait işsizlik oranlarında ise, % 9,9'luk bir orana sahiptir. Gelişmiş ekonomiler için 2006 yılına ait işsizlik oranı % 5,5 olarak belirlenmiştir. Türkiye'deki işsizlik oranı gelişmiş ekonomiye sahip bir ülke tablosu göstermemektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, AB üyesi olan ülkeler arasında da 2006 yılı verilerine göre % 5,5'lik orandan uzakta olan (daha yüksek orana sahip olan) ülkeler bulunmaktadır. Avrupa Birliği tam üyelik görüşmeleri arifesinde bulunan Türkiye, AB istihdam politikalarını uygulamak bu doğrultuda mevcut kurumlarını düzenlemek zorunda kalmaktadır. Türkiye'nin kendine özgü

koşullarından kaynaklanan sorunlarına çözüm bulunması ve Türkiye'nin AB kriterlerine uyum sağlamaya yönelik politikalar üretmesi beklenmektedir (Tatlıdil ve Xanthacou, 2002). Bu veriler ilköğretim çağındaki öğrencilerin ülkenin mevcut durumu hakkındaki farkındalıklarının ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin AB üyesi olma durumunda nelerin değişeceği sorusuna en fazla verdikleri cevabın işsizlik sorunu olması, ilköğretim çağındaki çocukların bile mevcut durumun farkında olduklarını ve mesleki geleceklerine ilişkin kaygılar yaşayabileceklerini göstermektedir. Arı Hareketi'nin (2005) yapmış olduğu "Türk Gençliği'nin Avrupa Birliği'ne Bakışı" adlı araştırmada da, öğrencilerin % 64,7'si Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği durumunda işsizliğin azalacağını ifade etmiştir.

Öğrenciler AB'ye girme konusundaki en büyük engelin de ülke ekonomisinin iyi olmaması (% 51,61) olduğunu düşünmektedir. Bu bulgular öğrencilerin en fazla duyarlı oldukları konuların işsizlik ve ekonomi olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusunun aksine Akpınar (2006) çalışmasında öğrencilerin en önemli gördüğü konuların AB'nin çok duyarlı olduğu ekonomi ve çevreden ziyade eğitim, demokrasi ve insan hakları olduğunu tespit etmiştir.

Öğrenciler Türkiye'nin AB'ye girmesiyle daha demokratik bir ülkede yaşayabileceklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler AB üyesi olmanın ülke genelinde demokratik davranışların sergilenmesini sağlayacağını ve artıracığını düşünmektedir. Aslan ve Gökkaya (2004) Avrupa Birliği'nin hedeflediği eğitim sisteminin Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarını nasıl etkileyeceği belirlemeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada "İnsanların karşılıklı hak ve sorumlulukları olduğunu bilir, farklı görüş ve inanışları, saygı ve hoşgörüyle karşılamak gerektiğini benimseriz" önermesine öğrencilerin % 40,5'i katıldığını, % 23,7'si ise tamamen katıldığını belirtmiştir. Bu bulgu da araştırmada tespit edilen, öğrencilerin AB üyesi olmanın demokratik uygulamaları artıracığını düşündüğü bulgusunu destekler niteliktedir. Arı Hareketi'nin (2005) yapmış olduğu "Türk Gençliği'nin Avrupa Birliği'ne Bakışı" adlı araştırmada da, gençlerin % 75,4'ü üyelik durumunda "Türkiye'de insan haklarına daha fazla saygı gösterilecek" yönünde görüş bildirmiştir.

Öğrenciler arasında Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda ahlaki değerlerimizi kaybedebileceğimizi düşünenler de bulunmaktadır. Bu bulguyla paralel olarak Şen'in (2005) başkanlığında gerçekleştirilen Türk Gençliği Konuşuyor isimli araştırmada da, gençlerin % 60,4'ünün ahlaki değerlerde yozlaşmanın artacağına inandığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler aynı zamanda AB'yi sahte medeniyet ile kandırdığı ve Avrupa'nın çirkin yüzünü kapattığı gibi gerekçelerle fondöten ve kalpazana da benzetmiştir. Öğrencilerin yaptığı bu benzetmeler dolaylı olarak ahlaki değerlerimize ilişkin kaygıları olduğunu

da göstermiştir. Öğrencilerin ahlaki değerlere ilişkin yaşadığı bu kaygılar; enformasyon kaynaklı, yakın çevrelerinden duydukları söylemlerle şekillenen nitelikteki kaygılar olabilir. Bu varsayım dikkate alındığında, AB konusunun okullarda ve derslerde daha fazla işlenmesinin ve Türkiye'nin AB üyeliğinin ve üyelik sürecinin objektif bir bakış açısıyla yorumlanmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Öğrenciler Türkiye'nin AB'ye girememe nedenleri arasında "AB ülkelerinin bize karşı önyargısı var" nedenini de göstermişlerdir. Arslan (2007) çalışmasında öğrencilerin büyük bir bölümünün AB üyeliğine karşı çıkış nedeninin ne olduğu sorusuna yanıt vermediğini belirlerken, ikinci sırada verilen cevabın "AB'nin Türkiye'ye karşı ikiyüzlü tutumu ve çifte standardı" olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgu da, öğrencilerin Türkiye'nin AB'ye girememesinin nedenini, AB ülkelerinin önyargılı tutumlarına bağladığını destekler niteliktedir.

Öğrencilerin AB'yi en fazla benzediği kavramlar arasında büyük şato kavramı yer almaktadır. Öğrencilerin AB için büyük şato benzetmesini yapmasının nedeni de, AB'nin zenginlikle eş değer tutulmasıdır. Araştırmanın bu bulgusuyla paralel olarak Akpınar (2006) çalışmasında öğrencilerin AB denilince aklına ilk gelen şeyin zenginlik ve refah olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin AB'yi büyük oranda zenginlik ve ekonomi kavramlarıyla nitelendirdikleri görülmektedir. Öğrenciler AB'nin temel değerleri arasında yer alan çevre ve eğitim unsurlarına değinmemişlerdir. Bu sonuç da, öğrencilerin AB hakkındaki bilgilerinin sınırlı olduğunu ve yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin çevre ve eğitim unsurlarından ziyade, ekonomik kavramlara daha fazla vurgu yapması, AB hakkında sahip oldukları bilgilerin okul temelli değil de, enformasyon temelli olduğunu göstermektedir. Çünkü basında ve toplumsal hayatın farklı alanlarında, AB ve AB üyelik sürecinin ağırlıklı olarak ekonomik ve siyasal boyutu tartışılmaktadır. Bu durum aynı zamanda, öğrencilerin basından ve çevreden edindikleri bilgilerin, okullarda edindikleri bilgilere göre daha etkili ve kalıcı olduğunu göstermektedir.

Özellikle ilköğretim kademesindeki öğrencilerin AB'ye ilişkin doğru bilgiler elde etmesi ve AB'nin istediği kriterlerin öğrenciler tarafından bilinçli olarak özümsemesi için şu öneriler geliştirilebilir:

1. Ders kitaplarında AB hakkında daha ayrıntılı bilgiler verilmelidir.
2. Türkiye'nin AB'ye giriş sürecindeki gelişmeleri takip edebilmeleri için okullarda belirli aralıklarla öğrencileri bilgilendirici toplantılar düzenlenmelidir.
3. AB'nin özellikle vurguladığı demokrasi, insan hakları, düşünce ve ifade özgürlüğü, kadın hakları, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, dernek

kurma toplantı hakkı ve sivil toplum kavramlarının öğrenciler tarafından özümsemesi sağlanmalıdır. Bunun için özellikle örnek olayların anlatıldığı okuma parçalarına ders kitaplarında ve yardımcı ders kitaplarında (hikaye, roman vb.) yer verilmelidir.

4. Okul içinde düzenlenecek çeşitli etkinliklerle öğrencilerin AB hakkında yaratıcı ürünler (resim, afiş, şarkı vb.) oluşturması istenmelidir.
5. Öğretmenler öğretim sürecindeki uygulamalarında insan hakları, demokrasi gibi vurgulanan kavramları hayata geçirerek bu konuda öğrencilerine rol model olmalıdır.
6. Öğretmen ve veliler de AB hakkında bilgilendirilmeli böylece öğrencilere rol model olma konusunda okul-aile işbirliği de sağlanmalıdır.
7. Televizyon ve radyo kanalları öğrencilere yönelik –basitleştirilmiş bir şekilde- AB'nin tanıtımı konulu bilgilendirici programlar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2006). Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türk ilköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği imajı. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 8-26.
- Arı Hareketi (2005). *Türk gençliğinin Avrupa Birliği'ne bakışı anket sonuçları-2005*. 08.01.2009 tarihinde http://www.ari.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=163&Itemid=83 adresinden ulaşılmıştır.
- Arslan, D. A. (2007). Öğretmenlerin Türkiye'nin AB üyeliğine ilişkin görüşlerinin sosyolojik incelemesi: Tokat ilköğretim öğretmenleri örneği. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-16. 08.12.2008 tarihinde <http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/view/320/245> adresinden ulaşılmıştır.
- Aslan, C. A., & Gökkaya, A. K. (2004). Avrupa Birliği'nin eğitim politikalarının Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarına etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 227-244.
- Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. *Uluslararası Ekonomik Göstergeler 2007*. 09.12.2008 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/ueg/2007/2007.asp> adresinden ulaşılmıştır.
- Diamantopoulou, A. (2006). The European dimension in Grek education in the context of the European Union. *Comparative Education*, 42(1), 131-151.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.

- Gültekin, M. (1998). Türkiye ve Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkelerde zorunlu eğitim. Hakan, A. (Ed.), *Eğitim bilimlerinde yenilikler* (s. 71-92). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- OECD (2004). Education at a Glance 2004. 05.06.2009 tarihinde http://www.oecd.org/document/11/0,3343,en_2649_39263238_33712011_1_1_1_1,00.html adresinden ulaşılmıştır.
- OECD (2008). Education at a Glance 2008: OECD Indicators. 05.06.2009 tarihinde http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_39263238_41266761_1_1_1_1,00.html adresinden ulaşılmıştır.
- Samur, H. (2007). Gençlerin gözüyle Türkiye'deki siyasi partilerin, Avrupa Birliği üyeliğine yaklaşımları. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-14. 08.12.2008 tarihinde <http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/view/265/224> adresinden ulaşılmıştır.
- Sevinç, D., Songülen, Z., & Fazlıoğlu, Ö. (2006). Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde "Eğitim ve Kültür". TEPAV I EPRI-AB Çalışma grubu, *Politika notu*. 05.06.2009 tarihinde <http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/AvrupaBirligiMuzakereSurecindeEgitimveKultur.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- Şen, M., Küçükural, Ö., Zengin Arslan, B., Göker, E., Suveren, Y., Tol, U.U., & Arun, Ö. (2005). *Türk gençliği konuşuyor*. 08.12.2008 tarihinde <http://www.birliktedusunelim.com/Yazarlar/Mustafa%20Sen/liselilerkonusuyor.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Tatlıldil, E., & Xanthacou, Y. (2002). Türk işgücünün yapısı ve Avrupa Birliği istihdam politikaları. *Ege Akademik Bakış Ekonomi İşletme Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-14
- Tuzcu, G. (2002). Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Türk eğitiminin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. 11.12.2008 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/tuzcu.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Tuzcu, G. (2005). *Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Eğitimin Planlanması*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Walkenhorst, H. (2006). Problems of political education in a multi-level polity: explaining non-teaching of European Union issues in German secondary schooling. *Journal of Contemporary European Studies*, 14(3), 353-371.

İlk alındığı tarih: 26.01.2009

Kabul tarihi: 15.09.2009